

AANBEVELINGEN VOOR DE KLIMAATTOP VAN MADRID (COP25)

NOVEMBER 2019

Op een moment dat de klimaat- en milieucrisissen de planeet steeds heviger treffen, en vooral de meest kwetsbare landen, is het meer dan ooit van essentieel belang dat er concrete en ambitieuze maatregelen genomen worden. De wetenschap is duidelijk: om de opwarming van de aarde te beperken tot maximum 1,5°C moet de wereldwijde uitstoot tegen 2030 met de helft verminderen. Dat is nog mogelijk, maar we moeten nu in actie schieten om een leefbare planeet voor de huidige en toekomstige generaties in stand te houden.

2020 wordt een cruciaal jaar, met de start van de uitvoering van het Akkoord van Parijs. Nieuwe nationale plannen (*Nationally Determined Contributions* ofwel NDCs) moeten het klimaatbeleid in lijn brengen met de meest recente wetenschappelijke gegevens. Een belangrijke doelstelling van de klimaattop in Madrid (COP25) van december 2019 is dan ook om zoveel mogelijk te anticiperen op dit proces, dat eind 2020 zal uitmonden in de klimaattop in Glasgow (COP26). Daarnaast staan voor de klimaattop van dit jaar een aantal specifieke onderhandelings thema's op de agenda.

De kwestie van de **ambitie** blijft centraal staan. Het middenveld verwacht dat de regeringen op basis van de laatste speciale IPCC-rapporten strengere nationale engagementen aangaan¹. Deze dynamiek moet een belangrijke impuls krijgen in Madrid. Dat houdt ook in dat een eventueel akkoord over regels voor koolstofmarkten en niet-koolstofmarkten (**artikel 6 van het Akkoord van Parijs**) sterke garanties moet bieden op het gebied van milieu-integriteit, sociale rechtvaardigheid en mensenrechten. Eén van de redenen waarom deze kwestie niet werd afgesloten op de COP24 in Katowice, was het reële risico dat slechte regels het Akkoord van Parijs zouden ondermijnen.

Een terugkerende netelige kwestie is de **internationale klimaatfinanciering**. De ontwikkelde landen moeten hun verbintenis nakomen om tegen 2020 een jaarlijkse financiering van 100 miljard dollar te bereiken. Ook de kwestie van **loss and damage** en de financiering daarvan staan centraal voor de ontwikkelingslanden, die als eersten de gevolgen van de opwarming van de aarde voelen. In dit verband is de **herziening van het internationaal mechanisme van Warschau** een belangrijke gelegenheid om deze kwestie aan te pakken.

Er is nood aan concrete en systematische maatregelen om klimaatcrisis een antwoord te bieden. Dat is wat de miljoenen mensen die wereldwijd op straat komen vragen.

---

¹ De recente speciale rapporten van het IPCC over een opwarming van 1.5°C, landgebruik en klimaatverandering en oceanen.

PROTESTEN CHILI TONEN NOOD AAN RECHTVAARDIGE TRANSITIE

COP25 gaat niet door in Santiago zoals initieel gepland. Honderdduizenden mensen komen er op straat omwille van de gigantische ongelijkheid in het land. In plaats van naar de bevolking te luisteren, worden de protesten hardhandig neergeslagen en annuleerde de president twee internationale toppen. Dit is bijzonder zorgwekkend. De Klimaatcoalitie is solidair met de Chileense bevolking en alle andere gemeenschappen en bevolkingslagen die in beweging komen tegen ongelijkheid en de klimaatcrisis en opkomen voor hun rechten.

Deze sociale protesten rondom een internationale klimaattop kunnen en moeten een kans zijn om het te hebben over het economisch systeem dat aan de grondslag ligt van de internationale ongelijkheids- en klimaatcrisis. Het verplaatsen van de top naar Madrid neemt niet weg dat we de Chileense context kunnen aangrijpen om sociale rechtvaardigheid te integreren in alle aspecten van de klimaatonderhandelingen. Beide kwesties zijn immers sterk gerelateerd en kunnen onmogelijk in silo's aangepakt worden. De rechtvaardige transitie moet geïntegreerd worden in alle nieuwe NDC's die ingediend worden in 2020. Het gaat dan om sociaal rechtvaardige en herverdelende transitieplannen voor werknemers in alle sectoren met extra maatregelen voor bedreigde activiteiten. Het gaat eveneens over herverdelende maatregelen ten gunste van lage en middengroepen, in het verband met de brede maatschappelijke gevolgen die de transitie naar een koolstofarme samenleving met zich mee zal brengen, nationaal en internationaal.

De Klimaatcoalitie, die meer dan 70 milieu-, vakbonds-, ontwikkelings- en jongerenorganisaties samenbrengt, richt deze aanbevelingen tot Belgische en Europese politieke besluitvormers²:

1. GARANDEER EEN AMBITIEUS EN EERLIJK BELGISCH EN EUROPEES KLIMAATBELEID

In het kader van de internationale verplichting om in 2020 een versterkt NDC aan te kondigen, moet België actief pleiten voor een ambitieus en integer Europees klimaatbeleid. Daarbij moet rekening gehouden worden met het principe van gedeelde maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden. Enkel zo kan Europa een voortrekkersrol spelen in de internationale klimaatonderhandelingen. Wij bevelen België aan:

- Samen met Nederland en de meest ambitieuze Europese landen een verhoging van de Europese klimaatdoelstellingen in het kader van het Akkoord van Parijs³ te verdedigen: **minimum -55%⁴ uitstoot van broeikasgassen in 2030⁵ en koolstofneutraliteit uiterlijk tegen 2050.**
- Veranker deze doelstellingen in:
  - de **nationaal bepaalde bijdrage (NDC) in Europa** voor 2030⁶;
  - de **Europese langetermijnstrategie** (2050).

² De Klimaatcoalitie beschikt ook over een gedetailleerd en concreet memorandum met regionale, nationale en Europese aanbevelingen: http://klimaatcoalitie.be/sites/default/files/documents/Verkiezingsmemorandum%20Klimaatcoalitie_0.pdf

³ Gebaseerd op de speciale rapporten van het IPCC, met name het speciaal rapport over de opwarming van de aarde met 1,5°C.

⁴ We wijzen erop dat die doelstelling overeenstemt met het traject dat ons brengt naar 2°C opwarming in vergelijking met de pre-industriële tijd. Omdat het prioritaire doel erin bestaat te streven naar maximum 1,5°C, is de Europese doelstelling voor een vermindering van 55% van de uitstoot tegen 2030 een strikt minimum.

⁵ Ter herinnering, dit standpunt werd ingenomen door de Brusselse regering, het Waalse parlement, het Federaal Parlement en Premier Charles Michel.

⁶ Alle landen moeten een nationaal bepaalde bijdrage (NDC) indienen waarin zij hun inspanningen om de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te bereiken, verder ontwikkelen. In Parijs werd ook afgesproken dat deze plannen om de vijf jaar zouden worden herzien. De EU biedt een NDC dat bindend is voor alle lidstaten. De nationale klimaatplannen (NEKP) zijn de bijdragen van de lidstaten aan deze Europese verbintenis.

En engageer België ertoe op de COP25 om, in het kader van de Climate Ambition Alliance, het Belgische klimaatplan in 2020 naar boven te herzien.⁷

- Op Belgisch, Vlaams, Waals en Brussels niveau, versterkte klimaatdoelstellingen implementeren die in lijn zijn met deze Europese doelstellingen, in het bijzonder in het kader van het **Nationaal Energie- en Klimaatplan** en de verschillende onderdelen ervan, om een geloofwaardige stem te geven aan onze vertegenwoordigers in internationale onderhandelingen. Het is ook absoluut noodzakelijk dat dit plan wordt herzien om een einde te maken aan beleid waarvan bekend is dat ze leiden tot schendingen van de mensenrechten leiden, in het bijzonder de toename van biobrandstoffen.
- De **uitvoering van een sociaal rechtvaardige transitie naar een koolstofarme, veerkrachtige en 100% hernieuwbare samenleving** versnellen. Dit betekent, zoals voorgesteld door de nieuwe voorzitter van de Europese Commissie, Ursula Von Der Leyen, dat de volgende zaken moeten gerealiseerd worden:
  - een **Europees Fonds voor een eerlijke transitie**, om de loskoppeling van fossiele brandstoffen te vergemakkelijken en om de bevolking en de betrokken economische actoren te ondersteunen;
  - de invoering van **carbon border tax adjustment measures** aan de Europese grenzen op ingevoerde producten die zijn geproduceerd zonder rekening te houden met de koolstofprijs, in overeenstemming met hun reële uitstoot waarvan de opbrengsten gebruikt worden voor sociaal rechtvaardig klimaatbeleid en de internationale klimaatfinanciering, en meer in het algemeen minimale sociale en milieunormen;
  - een **Europees Green Deal** die deel uitmaakt van een **algemene strategie om de uitgaven en investeringen om te buigen** ten gunste van een rechtvaardige transitie naar een koolstofarme samenleving. Idealiter zou dit project in overeenstemming moeten zijn met het ontwerp van het **Europees Finance and Climate Pact**⁸. Deze elementen moeten het mogelijk maken om de conclusies van de **Silezische verklaring** over solidariteit en een eerlijke transitie uit te voeren, die tijdens COP24 is aangenomen⁹.
- Pleit voor een **Europees handelsbeleid** in functie van het behalen van de klimaatdoelstellingen en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. Wijs daarom elk handelsakkoord af met landen die niet achter het Akkoord van Parijs staan of geen respect tonen voor mensenrechten en garandeer dat handelsakkoorden niet leiden tot een toename van import en export van producten met een hoge (indirecte) impact op het klimaat.

2. KIES VOOR VOORZICHTIGHEID OMTRENT INTERNATIONALE KOOLSTOFMARKTEN

De koolstofmarkten zijn niet noodzakelijk om de verplichtingen van het Akkoord van Parijs nu al te uit te voeren: landen moeten hun nationale uitstoot onmiddellijk verminderen. Er is echter een sterke druk van verschillende landen om op de COP25 overeenstemming te bereiken over internationale koolstofmarkten. De Klimaatcoalitie raadt aan om niet overhaast te handelen: slechte regels kunnen meer kwaad dan goed doen op het vlak van klimaatbescherming. De waarborgen die beschreven staan in dit hoofdstuk moeten worden opgenomen voor internationale koolstofmarkten van start kunnen gaan.

⁷ De Climate Ambition Alliance is een initiatief van het Chileense voorzitterschap op de klimaattop van 23 september in New York. België heeft het hoofdstuk over de langetermijnstrategie voor klimaatneutraliteit ondertekend. Voor meer informatie over verklaringen en ondertekenende landen: <https://prensa.presidencia.cl/comunicado.aspx?id=102021>

⁸ Dit plan zou het mogelijk maken om de aanzienlijke financiële middelen die momenteel worden besteed aan speculatie en dividenden, via een Europese klimaatbank en een Europese winstbelasting, aan te wenden voor een investeringsplan naar een rechtvaardige transitie over 30 jaar. Voor meer informatie: <https://www.pacte-climat.net>.

⁹ Silezische verklaring over solidariteit en een rechtvaardige transitie: <https://cop24.gov.pl/presidency/initiatives/just-transition-declaration>

Het principe van internationale koolstofmarkten is dat landen hun uitstootdoelstellingen in het kader van het Akkoord van Parijs (NDC) kunnen bereiken door de aankoop, in de vorm van koolstofkredieten, van "emissiereducties" van een ander land, dat het beter heeft gedaan dan zijn doelstellingen. Dit principe heeft alleen zin als die overschot aan uitstootvermindering er effectief is. Een regering die zijn overschot wil verkopen, moet daarom een NDC voorleggen dat leidt tot een grotere vermindering van uitstoot in vergelijking met een traject dat de opwarming van de aarde beperkt tot 1,5°. Het grootste deel van de huidige NDCs voldoet daar niet aan.

We kunnen dus de vraag stellen of koolstofmarkten de algemene ambitie van de NDCs zouden verhogen of ze juist zouden ondermijnen. Een slechte implementatie van de koolstofmarkten kan leiden tot een toename van 20 tot 30 Gt CO₂ van de wereldwijde uitstoot¹⁰ in de vorm van 'hete lucht'¹¹.

Internationale koolstofmarkten mogen alleen worden gebruikt als zij "een algemene vermindering van de wereldwijde uitstoot" mogelijk maken in vergelijking met een scenario zonder koolstofmarkten (Akkoord van Parijs, artikel 6, artikels 2 en 4). Dit moet worden gegarandeerd door de regels die mogelijks op de COP25 zullen worden aangenomen. Als dat niet mogelijk is, is het beter om de implementatie van internationale koolstofmarkten voorlopig te vermijden. Volgende voorwaarden zijn noodzakelijk:

- een **robuuste methode** om de 'surplus' van emissiereducties die kunnen worden verhandeld te objectiveren (om zo het ontstaan van "hete lucht" te voorkomen);
- absolute **bescherming van de milieu-integriteit**: elke vorm van dubbeltelling moet worden vermeden door middel van solide regels;
- een nieuwe start, wat betekent dat koolstofkredieten uit **marktmechanismen van vóór het Akkoord van Parijs (onder het Kyoto-protocol) niet kunnen worden gebruikt** in het nieuwe kader;
- **waarborgen voor de verkoop**, in het bijzonder beperkingen op de hoeveelheid koolstofkredieten dat elk land mag verkopen (met name om te voorkomen dat er een averechts effect optreedt dat minder ambitieuze NDCs in de hand werkt);
- **waarborgen voor de aankoop**, in het bijzonder beperkingen op de hoeveelheid koolstofkredieten die actoren kunnen kopen (met name luchtvaartmaatschappijen in het kader van het CORSIA);
- garanties inzake **respect voor mensenrechten en de bevordering van duurzame ontwikkeling** als voorwaarden voor projecten die uitstootkredieten genereren. Dit omvat toegang tot informatie en inspraak van het publiek van de betrokken gemeenschappen en toegang tot rechtsmiddelen.

3. HOU REKENING MET DE BEZORGDHEDEN VAN ONTWIKKELINGSLANDEN EN HERSTEL HET VERTROUWEN IN DE ONDERHANDELINGEN

Hoewel de klimaatnoodtoestand de hele wereld treft, is dat niet overal op dezelfde manier het geval. Kwetsbare landen ondervinden de grootste impact en hebben voldoende middelen nodig om zich aan te passen aan en het hoofd te bieden aan schade en verlies enerzijds, en om zich koolstofarm te ontwikkelen anderzijds. Dit is alleen mogelijk als deze landen solide garanties krijgen op het vlak van

¹⁰ Zie met name tabel 3, blz 27 van de studie: SEI (2017), Internationale overdrachten uit hoofde van artikel 6 in het kader van de uiteenlopende ambities van de NDCs: <https://mediamanager.sei.org/documents/Publications/SEI-2017-WP-international-transfers.pdf>

¹¹ De term "hot air" of "warme lucht" verwijst naar situaties waarin de BAU-emissieprognoses voor sommige onderdelen zijn overschat. Het resultaat is dat, zelfs zonder inspanningen om de emissies te verminderen, de werkelijke emissies lager zijn dan deze prognoses, en dat belanghebbenden kunnen beweren dat zij hun emissies hebben verminderd en de overeenkomstige kredieten kunnen doorverkopen. Deze kredieten kunnen worden aangekocht door andere partijen, die voorkomen dat zij hun eigen emissies overeenkomstig moeten verminderen.

financiering, met name voor aanpassing, wat één van de prioriteiten is van het Chileense voorzitterschap is, en voor *loss and damage*. België en de Europese Unie moeten zich voorbereiden op deze discussies, om een constructieve houding aan te nemen en de rol van bemiddelaar op zich te kunnen nemen. Bovendien heeft België, als een van de rijkste landen ter wereld, een verantwoordelijkheid. Om dit te doen, raden wij u aan:

- De **bijdrage van België aan de internationale klimaatfinanciering te verhogen** om, in overeenstemming met de internationale overeenkomsten, een billijke en toenemende bijdrage te leveren aan de doelstelling van 100 miljard dollar per jaar tegen 2020, zonder afbreuk te doen aan de beschikbare middelen voor ontwikkelingssamenwerking;
- Tegelijkertijd uiterlijk op de COP25 een **verdubbeling** aan te kondigen van de **Belgische bijdrage** (inclusief de federale en gewestelijke bijdrage) aan het **Green Climate Fund** voor de nieuwe herfinancieringsperiode, die **in totaal ten minste 160 miljoen euro** zou bedragen. Dit verzoek maakt deel uit van het officiële herfinancieringsproces van het Green Climate Fund. Het Federale Parlement heeft al de weg gewezen¹², wij vragen de federale regering en de gewesten om hetzelfde te doen.
- Start van het proces om **tegen 2025 een nieuwe ambitieuze doelstelling** voor internationale klimaatfinanciering vast te stellen;
- Erken de noodzaak van financiering voor **loss and damage**, die op geen enkele manier weegt op de beloofde middelen voor adaptatie en koolstofarme ontwikkeling in ontwikkelingslanden. De herziening van het Warsaw International Mechanism on Loss and Damage moet zo ambitieus en rechtvaardig mogelijk zijn¹³, met een internationaal financieringsdoel van 50 miljard euro per jaar tegen 2022;
- Erken in het kader van datzelfde mechanisme het groeiende probleem van **klimaatonthemden** en de dringende noodzaak om oplossingen te vinden die de mensenrechten in alle stadia van de ontheemding respecteren;
- Ervoor zorgen dat **voedselzekerheid, respect voor de mensenrechten, sociale bescherming** en, in het bijzonder, internationale teksten en verdragen over de rechten van de inheemse en lokale bevolking, landrechten en toegang tot natuurlijke hulpbronnen centraal staan in de besprekingen.
- De internationale klimaatfinanciering moet ook genderrechtvaardigheid en vrouwenrechten integreren in alle nieuwe projecten die het via verschillende fondsen en vooral het Green Climate Fund (GCF) ondersteunt, met name door het uitvoeren van het Genderactieplan (GAP) en het nemen van specifieke maatregelen om ervoor te zorgen dat de toegekende fondsen de activiteiten van inheemse vrouwen en lokale gemeenschappen rechtstreeks kunnen ondersteunen.

4. STEUN AMBITIEUZE VERKLARINGEN OVER BELANGRIJKE THEMA'S OP DE AGENDA

GENDER

Klimaatverandering treft niet iedereen op dezelfde manier. De gevolgen voor vrouwen en mannen verschillen vaak als gevolg van diepgewortelde ongelijkheden en multidimensionale sociale factoren zoals leeftijd, sociale en etnische afkomst. Tegelijk spelen vrouwen ook een essentiële rol in het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen, met name door de praktijk van een meer veerkrachtige en een landbouw met minder uitstoot van broeikasgassen, en meer in het algemeen in adaptatie- en

¹² Het federale parlement vraagt in resolutie 0572/001 van 24.10.2019 een verdubbeling van de federale bijdrage aan het Green Climate Fund. <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/0572/55K0572001.pdf>

¹³ Zie ook de positie van Climate Action Network International van oktober 2019: http://www.climateactionnetwork.org/sites/default/files/caninternational_submission_on_wim_review_october_2019_0.pdf

mitigatieprocessen. Tijdens de COP25 zal naar verwachting de tweede fase van het genderactieplan (GAP)¹⁴ worden goedgekeurd. Dit momentum moet worden gezien als een belangrijk middel om de algemene doelstelling van een eerlijke transitie naar een koolstofarme samenleving en een duurzaam ontwikkelingsmodel dat respect voor de mensenrechten garandeert en gendergelijkheid omvat, te ondersteunen. In die zin vragen wij u:

- Dat de partijen zich ertoe verbinden de ontwikkeling van de tweede fase van de uitvoering van het GAP van het UNFCCC te voltooien door bepaalde aspecten ervan te vernieuwen en/of te verbeteren, om ervoor te zorgen dat genderrechtvaardigheid centraal staat in alle besluiten, ongeacht of deze betrekking hebben op adaptatie- of mitigatiemaatregelen.
- hernieuwde steun en investeringen voor de ontwikkeling van genderbewuste beleidsmaatregelen en programma's, in plaats van alleen maar genderbewustzijn; en ervoor zorgen dat de capaciteit van de leden van de organen van het Kaderverdrag op het gebied van gender wordt versterkt.

OCEAAN

Het IPCC-rapport over de oceaan en de cryosfeer, gepubliceerd in september 2019, heeft in detail aangetoond hoe belangrijk het is om de oceaan te beschermen om de klimaatverandering te bestrijden. De toename van de hoeveelheid CO₂ wordt gedeeltelijk geabsorbeerd, wat resulteert in verzuring van het water. Bovendien verandert de verhoogde temperatuur de soortensamenstellingen en stromingen, veroorzaakt het een zeespiegelstijging en verzilting van zoet water en verhoogt het extreme weersomstandigheden. Deze hebben ook sociale gevolgen, waaronder de verplaatsing van mensen uit kust- en eilandgebieden en een bedreiging voor de toegang tot veilig drinkwater.

Bovendien staat de oceaan onder druk van een veelheid aan menselijke stressfactoren (overbevissing, vervuiling, vernietiging van habitatten, verzuring, lawaai...). Deze stressoren tasten de gezondheid van de oceanen aan door het aantasten van soorten, het verstoren van gebieden die belangrijk zijn voor de biodiversiteit en ecosysteemdiensten en het verstoren van het functioneren van ecosystemen. Tegenwoordig ondervindt 66% van het oceaangebied steeds meer cumulatieve effecten.¹⁵ Diepzeemijnbouw bedreigt de diepzee, terwijl dat niet nodig is in een wereld die zich inzet voor duurzame consumptie en productie (SDG12) onder de Agenda 2030.

Om al deze redenen heeft het Chileense voorzitterschap besloten de oceaan tot een van de prioriteiten van de COP 25 te maken en er een "blauwe COP" van te maken.

- Creëer een **netwerk van beschermde mariene gebieden** dat minstens 30% van de oceaan omvat, in lijn met wetenschappelijke aanbevelingen.¹⁶ Deze gebieden moeten *off limits* geplaatst worden voor industriële exploitatie. De Klimaatcoalitie vraagt daarom:
  - Ondersteun de **30x30 doelstelling** publiek en moedig andere VN lidstaten aan om hetzelfde te doen.
  - Rond de VN-onderhandelingen i.v.m. het juridisch kader dat een effectieve bescherming van mariene gebieden buiten nationale jurisdictie mogelijk maakt af in 2020.
  - Pleit ervoor om tegen 2030 een ecologisch coherent netwerk van effectief beheerde en gecontroleerde beschermde mariene gebieden te creëren dat **30% van de Europese wateren** omvat. Leg in dat kader tegen 2021 een marien ruimtelijk plan voor dat op

¹⁴ De GAP (zie <https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-gender-action-plan>) is opgericht binnen het werkprogramma van Lima voor gender in 2014 (LWPG ; zie <https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-lima-work-programme-on-gender>).

¹⁵ [Intergovernmental Panel on Biodiversity and Ecosystem Services](https://www.greenpeace.org/international/publication/21604/30x30-a-blueprint-for-ocean-protection/) (IPBES, May 2019)

¹⁶ Voor meer informatie, zie de campagne 30x30 : <https://www.greenpeace.org/international/publication/21604/30x30-a-blueprint-for-ocean-protection/>

nauwkeurige wijze een ecosysteembenadering toepast op het gebruik van de **Belgische mariene ruimte**.

- Bescherm diepzee-ecosystemen door geen **diepzeemijnbouw** toe te laten en al zeker niet vooraleer er maatregelen getroffen zijn om negatieve effecten te voorkomen en toezicht en controle te garanderen vanuit een rechtvaardig bestuursstelsel. Zet daarom in op een **circulaire deeleconomie** die steunt op duurzaam ecologisch design en op de principes van maximaal weigeren, verminderen, hergebruiken, recyclen, herstellen en repareren.
- Breng een internationaal kader tot stand om **alle effecten van het zeevervoer** op de oceaan en de mariene ecosystemen te verminderen, met name met het oog op een doelstelling van koolstofneutraliteit voor de sector tegen 2050. Op korte termijn worden de volgende maatregelen aanbevolen:
  - Een **vermindering van 20% van de scheepssnelheden** vermindert de uitstoot van CO₂, stikstof- en zwaveloxiden met 34%, evenals de geluidshinder voor de mariene fauna en flora.¹⁷
  - **Verbeterde energie-efficiëntienormen** voor schepen, beperking van de uitstoot van broeikasgassen en van andere verontreinigende stoffen (zwavelvrije brandstoffen).
  - Verbeteren van de controle op de bestaande normen.
  - **Rekening houden met de uitstoot** en de gevolgen in verband met het zeevervoer.
- Deze aanbevelingen moeten worden gekoppeld aan de **agenda van het IPBES** (het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten) voor het jaar 2020.

BOSSEN EN BIODIVERSITEIT

We vragen een beslissing op de COP die zogenaamde **nature based solutions** een volwaardige erkenning en rol geeft in de strijd tegen klimaatverandering. Natuur en ecosystemen kunnen een positieve bijdrage leveren inzake mitigatie- en adaptatiedoelen. Denk aan bossen, wetlands, veengebieden, slikken en schorren, natuur geïntegreerd in landbouw en groenblauwe netwerken in stedelijk en buitengebied die niet alleen CO₂ kunnen capteren, maar ook gepaard gaan met heel veel co-benefits, niet in het minst dat ze onze maatschappij ook weerbaarder maken tegen een verstoord klimaat. Nu gaat slechts 2% van de globale financiële klimaatmiddelen naar biodiversiteit, terwijl **nature based solutions** een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de strijd tegen de klimaatcrisis.

- Breng de impact van de klimaatcrisis op natuur, biodiversiteit en de oceaan beter in kaart, en stel een actieplan/werkprogramma op om deze impact te verminderen en het **mitigatiepotentieel** van **nature based solutions** te optimaliseren.
- Schat het **adaptatiepotentieel** van natuur, bossen, biodiversiteit en de oceaan naar waarde door onder meer beschermde gebieden op land en op zee te verbinden en actief aan natuurherstel te doen aan onze Belgische kustlijn, om een natuurlijke buffer te vormen ter bescherming tegen bijvoorbeeld zeespiegelstijging en extreme weerfenomenen.
- Zorg voor een **betere integratie van klimaat- en biodiversiteitsbeleid**
  - Integreer klimaatadaptatie en uitstootreductie in biodiversiteitsdoelstellingen en vice versa.
  - Pleit er voor om de rapportering van maatregelen om de klimaatcrisis en biodiversiteitsverlies tegen te gaan aan elkaar te linken en te integreren.
  - Integreer acties ter bescherming en versterking van de biodiversiteit in de NDCs.
  - Versterk de bescherming van de biodiversiteit in de klimaatfinancieringsmechanismen.

¹⁷ Zie: https://seas-at-risk.org/images/pdf/publications/Multi_issue_speed_report.pdf

- **Erken de rol van lokale en inheemse gemeenschappen** in het veerkrachtige beheer van natuurlijke rijkdommen en biodiversiteit. Teken het beleid rond *nature based solutions* samen met hen uit.

CONTACT

Lien Vandamme

11.11.11

lien.vandamme@11.be

www.klimaatcoalitie.be

De Klimaatcoalitie vertegenwoordigt volgende milieu- en natuurorganisaties, vakbonden, ontwikkelingsorganisaties, burgerbewegingen en jongerenorganisaties:

11.11.11, Aardewerk, ABVV, ACLVB, ACV, Amis de la Terre Belgique, Amnesty International Belgique francophone, APERe, Arbeid & Milieu, Associations 21, Bond Beter Leefmilieu, Beweging.net, Bos+, BRAL, Broederlijk Delen, Chirojeugd Vlaanderen, Climat et Justice Sociale, Climate Express, Climaxi, CNAPD, CNCD-11.11.11, Conseil de la Jeunesse, deMens.nu, Djapo, De Natuurvrienden, Eco-Vie, Ecoconso, Eckerk, Émergences, Entraide et Fraternité, EVA, Fairfin, FIAN Belgium, Financité, FUCID, Gezinsbond, Globelink, Goodplanet, Gracq, Grands-Parents pour le Climat, Greenpeace, Grootouders voor het klimaat, Groupe One, Inter-Environnement Wallonie, Imagine Magazine, JNM, Klimaat Podium Brugge, Klimaatzaak, De Kringwinkel, Kriskras, LEF, Les Scouts, MATM, Memisa, Mouvement Ouvrier Chrétien, Natuur.koepel, Natuurpunt, Netwerk Bewust Verbruiken, Netwerk Duurzame Mobiliteit, Oxfam-in-België, Refresh Brussels, Réseau Transition, Rikolto, Rise for Climate Belgium, SCI Belgium, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Transitie Vlaanderen, Velt, Viva Salud, Vlaamse Jeugdraad, Vogelbescherming Vlaanderen, Vrouwenraad, WWF, Zomer Zonder Vliegen.